

RP 162/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 6 och 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen och av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om högsta förvaltningsdomstolen ändras för att förtydliga och utvidga förutsättningarna för användning av en sammansättning med tre ledamöter och för att göra förutsättningarna för avdelningarnas arbete smidigare.

Det föreslås att lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter ändras så att den nya vattenlag som trädde i kraft vid ingången av 2012 beaktas. I lagen föreslås också en precisering av teknisk natur.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 februari 2013.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Bedömning av nuläget	4
Utgångspunkter.....	4
Fulltaligt avdelningssammanträde	4
Sammansättning med tre ledamöter	5
Ändring av lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter	7
2 FÖRESLAGNA ÄNDRINGAR	7
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	8
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
5 IKRAFTTRÄDANDE	8
LAGFÖRSLAG	9
1. Lag om ändring av 6 och 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen	9
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter.....	11
BILAGOR.....	12
PARALLELLTEXT	12
1. Lag om ändring av 6 och 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen	12
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter.....	14

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Enligt 5 § 1 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) handläggs och avgörs rättskipningsärenden vid plenum eller vid sammanträde i en annan sammansättning vid avgörande i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag. Högsta förvaltningsdomstolen kan enligt 5 § 2 mom. vara uppdelad på avdelningar när den behandlar rättskipningsärenden.

Bestämmelser om sammansättningar med fem eller tre ledamöter i rättskipningsärenden finns i 6 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen. I enlighet med paragrafens 1 mom. är utgångspunkten att högsta förvaltningsdomstolen är domför med fem ledamöter i rättskipningsärenden. I de fall som avses i paragrafens 2 mom. 1–6 punkt får dock ärendet avgöras även vid sammanträde i en sammansättning med tre ledamöter. Enligt 3 mom. kan de ärenden som avses i 2 mom. behandlas och avgöras utan de sakkunnigledamöter om vilkas deltagande i övrigt i en sammansättning vid avgörande bestäms särskilt.

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkt kan en sammansättning med tre ledamöter användas i ärenden som gäller besvärstillstånd och enligt 2 punkten i ansöknings- eller besvärärenden som gäller verkställighetsförbud eller avbrytande av verkställighet eller något annat förordnande om verkställigheten. Vid sammanträde i denna sammansättning avgörs också ärenden som gäller rättshjälpen enligt 3 punkten samt ärenden som gäller rättegångens offentlighet i högsta förvaltningsdomstolen enligt 4 punkten. Ett besvärärende som gäller rättegångens offentlighet avgörs däremot vid sammanträde i en sedvanlig sammansättning med fem ledamöter.

En sammansättning med tre ledamöter kan också enligt 5 punkten i samma moment avgöra ärenden i vilka besvären eller ansökan har återtagits eller i vilka det är fråga om huruvida ändring har sökts inom föreskriven tid eller med iakttagande av föreskriven form el-

ler trots besvärsförbud samt yrkanden som har samband med sådana ärenden. Med stöd av momentets 6 punkt kan en sammansättning med tre ledamöter även användas vid avgörande av ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och yrkanden som har samband med sådana ärenden, om ansökan enhälligt avslås eller avvisas.

Enligt 7 § 1 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen kan ett rättskipningsärende som är av vidsträckt eller principiell betydelse i dess helhet eller till vissa delar hänskjutas till plenum eller till fulltaligt avdelningssammanträde. Beslut om att hänskjuta ett rättskipningsärende till plenum fattas enligt 7 § 2 mom. av presidenten och beslut om att hänskjuta ett ärende till fulltaligt avdelningssammanträde fattas av avdelningens ordförande.

Enligt 10 § 1 mom. består högsta förvaltningsdomstolen utöver presidenten av minst 15 förvaltningsråd såsom övriga ledamöter. Enligt 10 § 2 mom. kan det vid högsta förvaltningsdomstolen dessutom finnas ledamöter som utnämnts för viss tid.

Bestämmelser om sammansättningarna i plenum och i fulltaligt avdelningssammanträde finns i 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen. I högsta förvaltningsdomstolens plenum deltar enligt 13 § 1 mom. presidenten och de ledamöter som är i tjänst. I avgörandet av ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde ska enligt paragrafens 2 mom. de ledamöter delta som är i tjänst och som var förordnade till ledamöter i avdelningen när ärendet hänsköts till avgörande i fulltaligt avdelningssammanträde. Om det i denna sammansättning vid avgörande finns färre än sju ledamöter, ska ärendet hänskjutas till plenum.

Bestämmelsen i 13 § 2 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen har tillkommit med medverkan av riksdagens lagutskott (LaUB 18/2006 rd).

Med hänsyn till bestämmelsen i 100 § 2 mom. i grundlagen var det enligt lagutskottet korrekt att genom lag fastställa minimiantalet ledamöter i sammansättningen vid avgörande i fulltaligt avdelningssammanträde. Enligt ut-

skottet var det med avseende på syftet med bestämmelsen nödvändigt att rättskipningsärenden som kräver en förstärkt sammansättning får avgöras i fulltaligt avdelningssammanträde endast om denna sammansättning vid avgörande faktiskt också består av flera ledamöter än bassammansättningen med fem ledamöter. Därför föreslog utskottet att det till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde ska hänskjutas till plenum, om det i den sammansättning vid avgörande som bestämts enligt första meningen i momentet finns färre än sju ledamöter.

I avgörandet av rättskipningsärenden vid högsta förvaltningsdomstolen deltar utöver de lagfarna ledamöterna även sakkunnigledamöter när det gäller vissa ärendegrupper. I enlighet med 1 § 1 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter (1266/2006) deltar två miljöskunnigråd i behandlingen av ärenden som avses i vattenlagen (264/1961), miljöskyddslagen (86/2000) och lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004). Miljöskunnigråden deltar också i behandlingen av motsvarande miljö- och vattenärenden som gäller landskapet Åland. Enligt lagens 1 § 2 mom. ska två överingenjörsråd delta i behandlingen av ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar. I dessa ärendegrupper består den normala sammansättningen vid avgörande således av fem lagfarna ledamöter och av två andra ledamöter med uppdraget som bisyssla.

Bestämmelser om när de sakkunnigledamöter som avses ovan undantagsvis inte deltar i behandlingen av ärendet finns i 6 § 3 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om användningen av sakkunnigledamöter finns dessutom i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007).

1.2 Bedömning av nuläget

Utgångspunkter

Antalet avgjorda ärenden per år har vid högsta förvaltningsdomstolen stabiliserat sig på en nivå på över 4 000. De mest betydande

ärendegrupper i vilka det enligt de lagar som gäller dem ska sökas besvärstillstånd är ärenden som gäller skatter, utlänningar och utkomststöd samt vissa ärenden som omfattas av markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Ungefär en tredjedel av de ärenden som avgjorts vid högsta förvaltningsdomstolen gäller avslag på ansökan om besvärstillstånd. Avgörande i sak meddelas årligen i mer än 2 000 ärenden.

Förutom att trygga rättsskyddet ska högsta förvaltningsdomstolen enligt 99 § 2 mom. i grundlagen övervaka rättskipningen inom sitt behörighetsområde, vilket innebär att den ska övervaka att rättspraxis är enhetlig. Trots att högsta förvaltningsdomstolen inte är en prejudikatdomstol, styrs förvaltningens och förvaltningsdomstolarnas avgörandep Praxis i praktiken av dess avgöranden.

Högsta förvaltningsdomstolen behandlar ansökningar om besvärstillstånd samt besvär över beslut av förvaltningsmyndigheterna som förutom för enskilda även är viktiga för samhället och som bl.a. gäller planläggning eller konkurrenslagstiftning. De ärenden som behandlas, t.ex. skatteärendena, är ofta sådana som är av betydelse för företagsverksamheten och därmed också för samhällets totala produktivitet. Med tanke på enskildas rättsskydd och den totala statliga ekonomin är det viktigt att avgörandeprocesserna vid högsta förvaltningsdomstolen är så effektiva som möjligt.

För närvarande finns det utöver presidenten 20 tjänster som förvaltningsråd (ledamöter) vid högsta förvaltningsdomstolen. Utöver detta kan det finnas förvaltningsråd för viss tid.

Fulltaligt avdelningssammanträde

Enligt högsta förvaltningsdomstolens gällande arbetsordning (631/2010) har högsta förvaltningsdomstolen minst två avdelningar. För närvarande är högsta förvaltningsdomstolen uppdelad på tre avdelningar. Enligt arbetsordningen utser presidenten avdelningarnas ledamöter och föredragande. Avdelningarna sammanträder till session enligt en sessionslista som avdelningens ordförande godkänner. Ordförande för sessionen är i enligt

het med sessionslistan presidenten, avdelningens ordförande, vice ordförande eller den till tjänsteåren äldsta ledamoten.

Bestämmelserna om sammansättningen vid fulltaligt avdelningssammanträde i 13 § 2 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen har i det praktiska rättskipningsarbetet visat sig vara mångtydiga och problematiska särskilt vid ändringar i avdelningssammansättningarna. Bestämmelsernas nuvarande form gör det dessutom svårare att utse ledamöterna i avdelningarna på ett flexibelt sätt. För att säkerställa att resurserna används på ett ändamålsenligt sätt är man i praktiken ofta tvungen att ändra på uppdelningen av ledamöterna i avdelningarna. Även uppdelningen på avdelningar är avsedd att på ett flexibelt sätt säkerställa en resultatrik verksamhet.

I nuläget kan det i strid med syftet med ovan nämnda moment hända att en ledamot, ordförande eller ett förvaltningsråd som fungerat som granskande ledamot, som innan ärendet hänskjöts till fulltaligt avdelningssammanträde hörde till sammansättningen vid avgörande, blir utanför den fortsatta behandlingen av ärendet, dvs. blir utanför fulltaligt avdelningssammanträde. Detta kan vara fallet då avdelningens sammansättning ändras och avdelningens ordförande efter det beslutar att hänskjuta ärendet till fulltaligt avdelningssammanträde.

Med tanke på att rättegången ska framskrida effektivt och resurserna användas ändamålsenligt är det problematiskt att de ledamöter som tidigare hört till sammansättningen vid avgörande blir utanför fulltaligt avdelningssammanträde. Bestämmelserna tar inte heller hänsyn till att presidenten, även om presidenten inte är ordförande för avdelningen i fråga, i enlighet med arbetsordningen har varit ordförande för den sammansättning som behandlade ärendet innan ärendet hänsköts till fulltaligt avdelningssammanträde.

Den gällande bestämmelsen bygger på tanken att varje avdelning har minst sju ledamöter. Om den avdelning som behandlar ett ärende har färre än sju ledamöter kan enligt gällande lag ett regelmässigt rättskipningsärende som ska hänskjutas till en förstärkt sammansättning inte över huvud taget behandlas i fulltaligt avdelningssammanträde,

utan ärendet ska i sådana fall hänskjutas till plenum som består av alla domstolsledamöter. Detta tunga förfarande är inte ett ändamålsenligt sätt att hänskjuta ärendet för behandling till en större sammansättning än normalt.

Sammansättning med tre ledamöter

Utöver den revidering som avses ovan kan högsta förvaltningsdomstolens arbete effektiviseras genom att man förtydligar, och delvis också utvidgar förutsättningarna för en sammansättning med tre ledamöter.

Mellan sammansättningarna vid avgörande med tre ledamöter vid högsta förvaltningsdomstolen och med färre än tre ledamöter vid förvaltningsdomstolen finns för närvarande inte ett sådant lagfäst samband som skulle innebära att ett ärende som avgjorts vid förvaltningsdomstolen i en sammansättning med mindre än tre ledamöter kan avgöras på motsvarande sätt vid högsta förvaltningsdomstolen i en mindre sammansättning än den sedvanliga med fem ledamöter.

I de ärenden som anges i 12 b § 1 mom. (675/2006) i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) är förvaltningsdomstolen domför även med en enda ledamot. När det gäller de ärendegrupper som anges i 1–4 punkten i den nämnda paragrafen är det vanligtvis fråga om sådant sökande av ändring som kräver besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen. I de ärenden om sökande av ändring som anges i 12 a § (675/2006) i lagen om förvaltningsdomstolarna är det däremot inte alla gånger på samma sätt fråga om sådana ärendegrupper som kräver besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen. De ärendegrupper som avses i paragrafen gäller dessutom frågor som nödvändigtvis inte alltid är juridiskt enkla.

Enligt 12 a § 2 mom. i lagen om förvaltningsdomstolarna är förvaltningsdomstolen domför också i en sammansättning med två ledamöter i ärenden som gäller ett sådant beslut om fortsatt vård enligt mentalvårdslagen som ska underställas förvaltningsdomstolen.

Enligt 12 § 3 mom. i lagen om förvaltningsdomstolarna kan en lagfaren ledamot ensam avgöra också ett ärende där det är frå-

ga om huruvida besvär eller något annat förvaltningsprocessuellt ärende har anhängiggjorts inom utsatt tid, samt avgöra huruvida förvaltningsdomstolen är behörig att behandla ett ärende som anhängiggjorts där.

Det finns skäl att precisera 6 § 2 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen på så sätt att även sådana ärenden om sökande av ändring där besvären gäller förvaltningsdomstolens beslut om att avvisa besvär ska kunna behandlas vid högsta förvaltningsdomstolen i en sammansättning med tre ledamöter. Orsakerna till att besvär avvisas på detta sätt kan vara att besvären eller någon annan handling genom vilken ärendet anhängiggjorts lämnas in för sent, att överklagbarhet saknas, att besvär rätt saknas eller att förvaltningsdomstolen inte varit behörig att avgöra ärendet. Även ärenden om sökande av ändring i fråga om beslut av detta slag, då det överklagade beslutet fattats av ett annat organ som utövar förvaltningsrättsskipning än förvaltningsdomstolen, är skäl att behandla i en sammansättning med tre ledamöter vid högsta förvaltningsdomstolen.

För att effektivisera arbetet vid högsta förvaltningsdomstolen kan man dessutom, utan att äventyra ändringssökandes rättsskydd och en enhetlig avgörandepraxis, i vissa ärendegrupper övergå till att avgöra ärenden vid sammanträde i en sammansättning med tre ledamöter i stället för i en med fem ledamöter, även om en sammansättning med fem ledamöter fortsättningsvis ska anses vara behövlig vid avgörande av ärenden i övrigt.

Ändringen gäller de situationer vid ändringssökande som avses i 24 § 1 och 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) i vilka sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen inte begränsas. I enlighet med detta kan besvär som anförts över förvaltningsdomstolens beslut avgöras vid sammanträde i en sammansättning med tre ledamöter när det gäller beslut av en sjukhusläkare om att någon ska tas in för vård eller hållas kvar för fortsatt vård oberoende av sin vilja eller att patientens kontakter ska begränsas samt beslut av Institutet för hälsa och välfärd om att en person oberoende av sin vilja ska tas in för vård eller om att vården ska fortsätta, att en person ska tas in på sjukhus för undersökning och beslut som gäller meddelande av

specialomsorger oberoende av patientens vilja.

Enligt artikel 5 stycke 4 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten ha rätt att begära att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt. I 7 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att den personliga integriteten inte får kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden ska kunna underkastas domstolsprövning. Rättigheterna för den som har berövats sin frihet ska tryggas genom lag.

Kravet på att utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol ingår i 21 § i grundlagen. När det gäller vård oberoende av patientens vilja har kravet på skyndsamt förfarande beaktats i 26 § i mentalvårdslagen, enligt vilken underställnings- och besvär ärenden som gäller vård oberoende av patientens vilja samt ärenden som gäller sinnesundersökningar ska behandlas i brådskande ordning.

I fråga om det rättsskydd som hänför sig till frihetsberövande är det allra viktigaste att beslutets laglighet prövas snabbt och tillräckligt grundligt vid en oavhängig domstol som även ska ha möjlighet att besluta om omedelbart upphörande av frihetsberövande (t.ex. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, domen av den 7 juni 2011 i mål S.T.S v. Holland, punkt 43 i domen). Enligt rättspraxis vid domstolen för de mänskliga rättigheterna finns det inte några exakta tidsgränser för hur länge kontrollen av frihetsberövande som sker på grunder som hänför sig till den mentala hälsan får ta vid en domstol. Med grund i rättspraxis vid domstolen för de mänskliga rättigheterna är det dock klart att det inte får räcka månader, om det inte finns särskild anledning till det.

År 2011 inleddes vid högsta förvaltningsdomstolen 135 sådana ärenden om ändringssökande enligt mentalvårdslagen som gällde vård oberoende av patientens vilja, och år 2010 uppgick antalet till 121. Av dessa av-

gjordes 149 ärenden år 2011 (38 ärenden från föregående år) och 125 ärenden år 2010 (47 ärenden från föregående år). Antalet övriga ärenden om ändringssökande enligt mentalvårdslagen som avgjordes vid högsta förvaltningsdomstolen uppgick till 2 år 2011 och till 5 år 2010. Den genomsnittliga behandlingstiden för ärenden om ändringssökande i beslut om vård var 3,1 månader år 2011 och 3,5 månader föregående år.

Riksdagens justitieombudsman ansåg i augusti 2011 i sitt avgörande i ett klagomål (dnr 1901/4/10) att då behandlingen vid förvaltningsdomstolen av ett ärende som gällde vård oberoende av patientens vilja hade tagit över tre månader, hade behandlingstiden blivit för lång med tanke på den nationella lagstiftningen och bestämmelserna i människorättskonventionen.

Ändring av lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter

Lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter har inte ändrats efter att den nya vattenlagen (587/2011) trädde i kraft vid ingången av 2012. Genom den nya vattenlagen upphävdes den tidigare lagen med samma namn (264/1961). Enligt 19 kap. 2 § 3 mom. i den nya vattenlagen ska det, om det i någon annan lag hänvisas till vattenlagen som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, tillämpas den nya lagen i stället för den.

I lagen har det inte heller beaktats att tillämpningsområdet för och rubriken på lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) har ändrats den 25 mars 2011 genom lag 272/2011. Lagändringen trädde i kraft den 1 april 2011.

2 Föreslagna ändringar

Syftet med propositionen är att förtydliga de bestämmelser som gäller arbetet vid högsta förvaltningsdomstolen. I kraven på rättsskydd förutsätts det att arbetet vid högsta förvaltningsdomstolen ordnas så effektivt som möjligt så att högsta förvaltningsdomstolen kan koncentrera sig på sådana ärenden i vilka högsta förvaltningsdomstolens ställning som den som tryggar rättsskyddet är central.

De bestämmelser om en sammansättning med tre ledamöter vid högsta förvaltningsdomstolen som finns i 6 § 2 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen ska förtydligas och deras tillämpning utvidgas. Den utvidgade tillämpningen ska gälla sådana fall där förvaltningsdomstolen eller ett annat organ som utövar förvaltningsrättskipning redan har avvisat besvär eller andra yrkanden på rättsskydd (momentets nya 6 punkt). Vid sammanträde i en sammansättning med tre ledamöter ska enligt förslaget dessutom kunna avgöras sådana besvärärenden enligt 24 § 1 och 2 mom. i mentalvårdslagen som ska behandlas i brådskanke ordning med stöd av 21 § i grundlagen och artikel 5 stycke 4 i människorättskonventionen (momentets nya 8 punkt). Momentets övriga punkter motsvarar den gällande lagen. Punkternas ordning har dock ändrats och språkdräkten i dem setts över. I 7 punkten är det fråga om en sådan situation i vilken en ansökan om besvärstillstånd avvisas vid högsta förvaltningsdomstolen på processuella grunder. En sådan grund är t.ex. att besvär har anförts i strid med ett besvärsförbud.

I avgörandet av ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde ska enligt 13 § i lagförslaget utöver de ledamöter i tjänst som var förordnade till ledamöter i avdelningen i fråga när ärendet hänsköts till fulltaligt avdelningssammanträde, även de som deltog i den senaste sammansättningen vid behandlingen av ärendet och som ännu är i tjänst vid tidpunkten för sammanträdet delta, även om de är ledamöter i en annan avdelning vid denna tidpunkt. Även bestämmelsen om förordnande av ordförande ska förtydligas så att alla eventuella situationer som gäller avdelningens ordförande tas i beaktande i bestämmelsen. Den inbördes ordningen baserar sig på 4 § 2 mom. i arbetsordningen.

Det föreslås att 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter ändras så att det framgår att miljö-sakkunnigråd ska delta vid behandlingen av ärenden som avses i den nya vattenlagen. I momentet bör det dock också konstateras att sakkunnigledamöter även ska delta i behandlingen av sådana ärenden där den materiella tillämpliga lagstiftningen baserar sig på den tidigare vat-

tenlagen. Enligt ikraftträdandebestämmelserna i 19 kap. i den nya vattenlagen ska den tidigare vattenlagen tillämpas en lång tid framöver. Hänvisningen till den tidigare vattenlagen gäller naturligtvis också de situationer där de normer som ska tillämpas baserar sig på en ännu äldre vattenlagstiftning med stöd av ikraftträdandebestämmelserna i den gamla vattenlagen. Vidare föreslås en sådan ändring av paragrafen som gäller ändringen av tillämpningsområdet för och samtidigt rubriken på den lag som det hänvisas till i momentet. Ändringen trädde i kraft genom lag 272/2011 den 1 april 2011.

Genom de ändringar som föreslås kan behandlingen av ärenden göras smidigare och resurserna vid högsta förvaltningsdomstolen användas på ett ändamålsenligt sätt. Genom att precisera de bestämmelser som gäller användningen av sakkunnigledamöter förtydligas bestämmelserna om olika sammansättningar så att man kan ta hänsyn till lagändringarna.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inte några konsekvenser för statsfinanserna och inte heller för personalen.

Den föreslagna lagen har positiva konsekvenser för resultatet av arbetet vid högsta förvaltningsdomstolen samt i fråga om ärendenas behandling i brådskande ordning. Lagen skapar också bättre möjligheter för domstolens ledamöter att koncentrera sig på avgörandet av mera omfattande och krävande ärenden, vilket för sin del förbättrar tillgången till rättslig prövning och ökar rättssäkerheten.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet utifrån en framställning som högsta förvaltningsdomstolen gjort hos justitieministeriet med stöd av 99 § 2 mom. i Finlands grundlag.

5 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2013.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag****om ändring av 6 och 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) 6 och 13 § som följer:

6 §

I rättskipningsärenden är högsta förvaltningsdomstolen domför med fem ledamöter, om inte någon annan sammansättning föreskrivs i lag.

Högsta förvaltningsdomstolen är domför även med tre ledamöter när den behandlar och avgör

1) ärenden som gäller besvärstillstånd och yrkanden som har samband med dem,

2) ansöknings- eller besvärärenden som gäller verkställighetsförbud eller avbrytande av verkställighet eller något annat förordnande om verkställigheten,

3) ärenden som gäller rättshjälp,

4) ärenden som gäller rättegångens offentlighet i högsta förvaltningsdomstolen,

5) ärenden där besvär eller en ansökan till högsta förvaltningsdomstolen har återtagits, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,

6) ärenden där högsta förvaltningsdomstolen eller något annat organ som utövar förvaltningsrättskipning har avvisat antingen besvär eller ett på annat sätt för prövning överfört ärende, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,

7) ärenden där det är fråga om huruvida ändring har sökts hos högsta förvaltningsdomstolen inom föreskriven tid eller huruvida ett ärende ska avvisas vid högsta förvaltningsdomstolen på någon annan grund, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,

8) besvärärenden som avses i 24 § 1 och 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990), och yrkanden som har samband med sådana ärenden,

9) ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och där ansökan enhälligt avslås eller avvisas, och yrkanden som har samband med sådana ärenden.

I de fall som avses ovan i 2 mom. kan ärendet behandlas och avgöras utan de sakkunnigledamöter om vilkas deltagande i övrigt i en sammansättning vid avgörande bestäms särskilt.

13 §

I högsta förvaltningsdomstolens plenum deltar presidenten och de ledamöter som är i tjänst.

I avgörandet av ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde deltar de ledamöter som är i tjänst och som var förordnade till ledamöter i avdelningen när ärendet hänsköts till avgörande i fulltaligt avdelningssammanträde. Om ett sådant ärende har behandlats vid sammanträde i en mer begränsad sammansättning innan ärendet hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde, ska även de ledamöter som deltog i den begränsade sammansättningen delta i avgörandet av ärendet i fulltaligt avdelningssammanträde, oberoende av i vilken avdelning de vid tidpunkten i fråga är förordnade till ledamöter. Om det i den på detta sätt bestämda sammansättning vid avgörande finns färre än sju ledamöter, ska även de som är förordnade till ledamöter i avdelningen vid tidpunkten för sammanträdet delta i fulltaligt avdelningssammanträde. Ordförande för fulltaligt avdelningssammanträde är presidenten, avdelningens ordförande eller avdelningens till tjänsteåren äldsta ledamot.

Om det i den sammansättning som bestäms
enligt 2 mom. finns färre än sju ledamöter, _____ Denna lag träder i kraft den 20 .
ska ärendet hänskjutas till plenum. _____

2.

Lag**om ändring av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter (1266/2006) 1 § som följer:

1 §
När högsta förvaltningsdomstolen behandlar ärenden som avses i vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (86/2000) och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) samt i den upphävda vattenlagen (264/1961) deltar två miljö-sakkunnigråd i behandlingen. Miljö-sakkunnigråden deltar i behandlingen av motsvarande miljö-

vårds- och vattenärenden som gäller landskapet Åland.

I behandlingen av ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar deltar två överingenjörsråd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 15 november 2012

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

1.

Lag**om ändring av 6 och 13 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) 6 och 13 § som följer:

Gällande lydelse

6 §

I rättskipningsärenden är högsta förvaltningsdomstolen domför med fem ledamöter, om inte någon annan sammansättning föreskrivs i lag.

Högsta förvaltningsdomstolen är domför även med tre ledamöter när den behandlar och avgör

- 1) ärenden som gäller besvärstillstånd och yrkanden som har samband med dem,
- 2) ansöknings- eller besvärärenden som gäller verkställighetsförbud eller avbrytande av verkställighet eller något annat förordnande om verkställigheten,
- 3) ärenden som gäller rättshjälp,
- 4) ärenden som gäller rättegångens offentlighet i högsta förvaltningsdomstolen,
- 5) ärenden i vilka besvären eller ansökan har återtagits eller i vilka det är fråga om huruvida ändring har sökts inom föreskriven tid eller med iakttagande av föreskriven form eller trots besvärsförbud samt yrkanden som har samband med sådana ärenden, samt
- 6) ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande, om ansökan enhälligt avslås eller avvisas, och yrkanden som har samband med sådana ärenden.

Föreslagen lydelse

6 §

I rättskipningsärenden är högsta förvaltningsdomstolen domför med fem ledamöter, om inte någon annan sammansättning föreskrivs i lag.

Högsta förvaltningsdomstolen är domför även med tre ledamöter när den behandlar och avgör

- 1) ärenden som gäller besvärstillstånd och yrkanden som har samband med dem,
- 2) ansöknings- eller besvärärenden som gäller verkställighetsförbud eller avbrytande av verkställighet eller något annat förordnande om verkställigheten,
- 3) ärenden som gäller rättshjälp,
- 4) ärenden som gäller rättegångens offentlighet i högsta förvaltningsdomstolen,
- 5) ärenden där besvär eller en ansökan till högsta förvaltningsdomstolen har återtagits, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,
- 6) ärenden där högsta förvaltningsdomstolen eller något annat organ som utövar förvaltningsrättskipning har avvisat antingen besvär eller ett på annat sätt för prövning överfört ärende, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,
- 7) ärenden där det är fråga om huruvida ändring har sökts hos högsta förvaltningsdomstolen inom föreskriven tid eller huruvida ett ärende ska avvisas vid högsta förvaltningsdomstolen på någon annan grund, och yrkanden som har samband med sådana ärenden,
- 8) besvärärenden som avses i 24 § 1 och 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990), och yrkanden som har samband med sådana ären-

I de fall som avses ovan i 2 mom. kan ärendet behandlas och avgöras utan de sakkunnig-ledamöter om vilkas deltagande i övrigt i en sammansättning vid avgörande bestäms särskilt.

13 §

I högsta förvaltningsdomstolens plenum deltar presidenten och de ledamöter som är i tjänst.

I avgörandet av ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde deltar de ledamöter som är i tjänst och som var förordnade till ledamöter i avdelningen när ärendet hänskjöts till avgörande i fulltaligt avdelningssammanträde. Om det i en på detta sätt bestämd sammansättning vid avgörande finns färre än sju ledamöter, skall ärendet hänskjutas till plenum.

den,

9) ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och där ansökan enhälligt avslås eller avvisas, och yrkanden som har samband med sådana ärenden.

I de fall som avses ovan i 2 mom. kan ärendet behandlas och avgöras utan de sakkunnig-ledamöter om vilkas deltagande i övrigt i en sammansättning vid avgörande bestäms särskilt.

13 §

I högsta förvaltningsdomstolens plenum deltar presidenten och de ledamöter som är i tjänst.

I avgörandet av ett ärende som hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde deltar de ledamöter som är i tjänst och som var förordnade till ledamöter i avdelningen när ärendet hänskjöts till avgörande i fulltaligt avdelningssammanträde. Om ett sådant ärende har behandlats vid sammanträde i en mer begränsad sammansättning innan ärendet hänskjutits till fulltaligt avdelningssammanträde, ska även de ledamöter som deltog i den begränsade sammansättningen delta i avgörandet av ärendet i fulltaligt avdelningssammanträde, oberoende av i vilken avdelning de vid tidpunkten i fråga är förordnade till ledamöter. Om det i den på detta sätt bestämda sammansättning vid avgörande finns färre än sju ledamöter, ska även de som är förordnade till ledamöter i avdelningen vid tidpunkten för sammanträdet delta i fulltaligt avdelningssammanträde. Ordförande för fulltaligt avdelningssammanträde är presidenten, avdelningens ordförande eller avdelningens till tjänsteåren äldsta ledamot.

Om det i den sammansättning som bestäms enligt 2 mom. finns färre än sju ledamöter, ska ärendet hänskjutas till plenum.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 1 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter (1266/2006) 1 § som följer:

Gällande lydelse

1 §

När högsta förvaltningsdomstolen behandlar ärenden som avses i vattenlagen (264/1961), miljöskyddslagen (86/2000) och lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004) deltar två miljö-sakkunnigråd i behandlingen. Miljö-sakkunnigråden deltar även i behandlingen av motsvarande miljö- och vattenärenden som gäller landskapet Åland.

I behandlingen av ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar deltar två överingenjörsråd.

Föreslagen lydelse

1 §

När högsta förvaltningsdomstolen behandlar ärenden som avses i vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (86/2000) och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) samt i den upphävda vattenlagen (264/1961) deltar två miljö-sakkunnigråd i behandlingen. Miljö-sakkunnigråden deltar i behandlingen av motsvarande miljö-vårds- och vattenärenden som gäller landskapet Åland.

I behandlingen av ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar deltar två överingenjörsråd.

Denna lag träder i kraft den 20 .